

آغری داغ یعنی کوه «پرنشیب»

«آرارات» یا «آغری داغ» کدام یک؟

اورین مقدم

کوه «آغری داغ» که با نامهای «فوح داغی» و نیز «آرارات» مشهور است، عبارت است از دو قله کوچک و بزرگ آتشفشانی به ارتفاع ۵۱۵۶ و ۳۹۱۶ متر که در منتهی الیه شمال غربی ایران غرب آذربایجان و شرق آناتولی قرار گرفته اند. مساله ای که در این مقاله مورد بررسی قرار می دهیم نامیده شدن این کوه بنام آرارات از طرف ارمنه می باشد سؤال ما این خواهد بود که آیا این نامگذاری از طرف ارمنه صحیح است یا نه؟

امروزه چه در بین ارمنه ساکن ایران و نیز ارمنه جمهوری ارمنستان به اسم آرارات در سطح بسیار وسیعی برخورد می کنیم چه بسیار تیمهای ورزشی و محصولات کارخانجات که به اسم آرارات نامیده میشوند و جالب آنکه بسیاری از کشورهای منطقه نیز در مورد نامگذاری این کوهها از لفظ آرارات استفاده می کنند.

و جالب تر آنکه بسیاری از همشهریان آذربایجانی، نیز بجای بکار بردن لفظ صحیح و اصیل «آغری داغ» کلمه من درآورده و محصول آرارات را بکار می برند.

برای بررسی موضوع بالا بهتر است مروری بسیار کوتاه بر تاریخ منطقه داشته باشیم که ما را در درک موضوع و آسان نمودن برداشتهایمان یاری رساند.

منطقه ای که کوه آغری داغ نیز در آن واقع است بنابه تحقیقات و بررسیهای بسیاری از عالمان و دانشمندان جهان از همان اول محل سکونت اقوام التصاقی زبان (پدران ترکان امروزی) بوده است و در این منطقه حکومتهای مقتدری از همان اول حاکم بوده اند که حکومت التصاقی زبانان اورارتو بوده است.

حکومت مقتدر اورارتو که مناطق وسیعی از آذربایجان و آنادولی را شامل می شد بعد از حدود سه قرن حکومت توسط حکومت ستمگر آسوری و نیز ارمنه تازه وارد سال ۵۸۵ ق.م از بین رفت.

بسیاری از اورارتوهای التصاقی زبان در اثر فشار ارمنه که از اقوام هند - اروپایی به شمار می آیند و تازه از طرف غرب به اراضی آنها وارد شده بودند مجبور به کوچ به قسمتهای غربی آذربایجان گردیدند و بسیاری نیز در داخل ارمنه حل شده از بین رفتند.

پس از این اتفاق تا مدتها خاک آناتولی مسکن گاه ارامنه بود تا اینکه با آمدن اقوام التصافی زبان اوغوز (ترکان اوغوز که سلجوقیان و عثمانیان نیز از آنان بودند) دوباره این سرزمین به دست صاحبان اصلی افتاد. اورارتورها را در لوحه های سنگی پادشاهان آشور با نام «اورارتویی بی آنیلی» و در کتابهای مقدس با نام «آارات» خوانده اند.

قلعه بسطام در شهرستان خوی در بخش قره ضیاءالدین یادگار حکومت اورارتوهاست. ارامنه امروزی بادادن نام «آارات» به کوه «آغری داغ» که در منابع قدیم بنام «ماسیس» خوانده شده است، سعی در انتساب خود به اورارتوها و بالا بردن پیشینه حضور خود در سرزمینهای آذربایجان و آناتولی داشتند ولی با معلوم شدن این موضوع که اورارتوها تورانی و ترک زبان بوده اند و حال آنکه ارامنه تحلیلی زبان یا هند - اروپایی زبان هستند موضوع پیشینه زیاد ارامنه در این سرزمینها از بین رفت و تاریخ حضور آنان تنها به ۲۶۰۰ سال پیش رسید ولی با تمام این احوال این نامگذاری غلط پابرجا ماند و امروزه نیز از آن برای نامیدن کوه مقدس «آغری داغ» که بنابر روایاتی کشتی حضرت نوح بر قله آن فرونشسته است، استفاده می گردد.

در این بین همه ما که وظیفه ای بس سنگین در برابر نگهداری هویت ملی خودمان داریم و موظف به حفظ میراث گذشتگان با فراست خود هستیم. پس همانگونه که در مقابل نامیده شدن خلیج فارس به نام خلیج عرب واکنش نشان می دهیم باید که در مقابل نامیده شدن کوه «آغری داغ» با نام جعلی «آارات» نیز واکنش نشان دهیم و یا اینکه حداقل خودمان دیگر به کوهی که پدرانمان آنرا «آغری داغ» نامیده اند آارات که لفظی است خودی ولی دستاویزی است برای بیگانگان بکار نبریم.

حال آنکه این نامگذاری هیچ ماخذ و اساس علمی ندارد. اعتماد السلطنه در کتاب «تطبیق لغات جغرافیایی» به نقل از دانشمند جغرافیدان «کیپرت» می نویسد: «آارات نام قدیم آن منطقه است که رود ارس (آراز) از آن جا سرچشمه می گیرد. بعد کوه ماسیس که از طرف ترکان «آغری داغ» نامیده می شود و در مرز بین دولت روس و عثمانی قرار داشت به این نام نامیده شد.

استاد بزرگ جغرافی کیپرت می گوید که نامگذاری این کوه بر اساس تحقیقات و منابع نبوده است. به هر حال به خاطر حکومت طایفه تورانی «اورارتو» یا «اورارزو» در این منطقه این کوه با انتساب این طایفه آارات نامیده شده است.